

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj ima redno zborovanje v nedeljo, dne 11. novembra t. l., v navadnih prostorih ob 11. uri predpoldne po nastopnem vzporedju: 1. zadnji zapisnik, 2. petje, 3. društvene zadeve in nasveti, 4. iz šolske prakse. K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek dne 8. novembra 1906 dopoldne ob 1/2 11. uri v okoliški šoli po sledečem vzporedju: 1. zapisnik zadnjega zborovanja, 2. dopisi, 3. poročilo o letošnji glavni skupščini „Zaveze“, 4. slovniska razprava „o povedju“, poroča g. Matija Heric, 5. slučajnosti. Na polnoštevilno udeležbo vljudno vabi

Franc Šorn, t. č. predsednik.

Književnost in umetnost.

Odbor družbe sv. Mohorja nam naznanja, da je izmed razpisanih nagrad za dve povesti določil prvo nagrado v znesku 3000 kron povesti pod geslom „Življenje je boj“, spisal g. Engelbert Gangl, učitelj v Idriji, drugo nagrado v znesku 1500 kron povesti „Novo življenje“, spisal g. dr. Fran Detela, ravnatelj v p. v Novem mestu.

„Slovenska Matica“. Odbor je v zadnji seji dne 17. oktobra odobril knjižni program za prihoduje leto. Po tem programu naj bi „Slovenska Matica“ izdala za l. 1907 sledeče knjige: 1.) Zbornik za leto 1907. 2.) Prevodi iz svetovne književnosti. IV. snopič. 3.) Knezove knjižnice XIV. zvezek. 4.) Dr. Štrekelj: Slovenske narodne pesmi. XI. snopič. 5.) Zabavne knjižnice XIX. zvezek. 6.) Seidl: Savinske planine (z ilustracijami). 7.) Hrvaške knjižnice II. zvezek. 8.) Letopis za l. 1907. Knjige naj obsegajo krog 80 pol. — Odbor je tudi sklenil pritrčiti nasvetu, da bodi leta 1910. slovanska razstava v Pragi, ki se je namerava udeležiti tudi „Slovenska Matica“. Od zadnje seje je društvu pristopilo 273 letnikov nanovo ali vnovič, za letos pa plačalo 2441 članov.

Djevojačka gimnastika. Priredila Ivana Hirschmann, učiteljica gimnastik u ženskem liceju i zem. viš. djev. školi u Zagrebu. God. 1906. U vlastitoj nakladi. — Gdč. Hirschmannova je napisala to knjigo na vsestransko prigovarjanje posebno pa na željo hrvaških ljudskošolskih učitelje. Svojo nalogo je izvršila izborna, saj je pisala knjigo na podlagi svojih mnogoletnih izkušenj. V teoretiškem delu razlaga pojem, svrhu in vzgojno vrednost ter nalogo telovadnega pouka vobče in v ljudski šoli posebej, potem pa govori o posebnostih dekliške telovadbe. Največ primerov v praktičnem delu kaže v obliki predavanja, kar bo koristilo učiteljicam. Knjigo, ki je priča temeljitega

Zanimiv je bil izlet v eno in pol ure oddaljeni Topčider, kjer je kraljevski poletni stan. Peljali smo se tja z električno železnico. Nabasalo se nas je toliko v vozove, da se bi bila zgodila kmalu velika nesreča. Med potjo je skočil en voz s tira; posledic seveda ni bilo družih kakor le-ta, da so ga morali dvigniti zopet v tir. — A večja nesreča bi se bila kmalu dogodila tovarišu T. — Srce njegove bi bilo tudi kmalu skočilo s tira. Sreča njegova je bila pač ta, ker ne pozna še dovolj temeljito električnih moči, zakaj on vozi svoj voziček samotež, in to ga je ravno obvarovalo vseh nezdod.

Topčider — kaj lep kraj — je turškega izvora in pomeni po naše prostor za topove. Tu ima kralj svoje letno bivališče v prav preprosti, na švicarski slog nas opominjajoči palači, ki stoji v prav slikovitem parku. Park obdajajo kroginkrog obširni gozdovi, kjer prebiva dokaj divjačina. Tu je v bližini znani „Košutnjak“, kjer je bil umorjen dne 10. junija l. 1868. knez Michael. Morilec, advokat Radovanović in njegova dva sinova, so tu napadli kneza in njegovo sestrično ter ju pobili.

V Topčideru je umrl tudi knez Miloš.

(Dalje.)

strokovnega znanja, toplo priporočamo. Stane 1 K 50 h in se naroča v knjigarni Breyer (Zagreb — Ilica) ali pa pri pisateljici.

Popotnik. Letnik XXVII. Štev. 10. — Na uvodnem mestu nadaljuje tovariš Avgustin Požegar svojo razpravo „Laž in resnica“. — Nad vse marljivi okr. šol. nadzornik Dragotin Pribil govori o „Obiteljskih večerih“, in sicer razpravlja v 5. poglavju o uprizoritvi obiteljskih večerov. — Isti pisatelj priobčuje v naslednjem članku po A. P. Nečajevu razpravo o „Higijeni pozornosti“. — Dr. J. Bezjak prijavlja nadaljevanje „O estetiškem deklamovanju v ljudski šoli“. — Fr. Kocbek in M. J. Nerat nadaljujeta poročilo „S I. mednarodnega kongresa za šolsko higijeno v Norimberku l. 1904“. — Tovariš Ivan Šega je napisal 124. in 125. odstavek svojih zanimivih „Pedagoških utrinkov“. — Za „Književnim poročilom“ je priobčen „Razgled“, ki je tudi v tej številki bogato založen.

Politiški pregled.

* **Vollna reforma — rešena v odseku.** 27. oktober tega leta ostane zgodovinske važnosti v avstrijskem ustavnem življenju. Odsek je z veliko večino sprejel kompromisni predlog poslanca Gessmanna glede varstva razdelitve volilnih okrajev. Ta točka je bila v razpravah zadnja in jako kritična. Zdelo se je že, da ne pride do kompromisa in da v zadnjem trenutku ponesreči vse to delo velike politične reforme ob zahtevi Nemcev po varstvu volilnih okrajev. Kolika je bila nevarnost, o tem govori najglasnejše fakt, da je cesar 25. pret. mes. pozval k sebi vse tri ministre-rojake — Nemca Pradeja, Čeha Pacaka in Poljaka Dzieduszyckiego ter železniškega ministra dr. Derschatto — ki jim je nujno polagal na srce, naj uporabijo ves svoj vpliv na svoje stranke, da odsek sprejme načrt volilne reforme. — Tako se je tudi zgodilo dne 27. oktobra v seji odseka za volilno reformo. Ministrskemu predsedniku Becku se je posrečilo, kar se ni hotelo posrečiti ni Gautschu ni Hohenlohu. Volilna reforma pride sicer še v plenum zbornice, kjer bodo razni poslanci sicer še govorili, še predlagali in še protestirali, ali končno obvelja volilna reforma. Baron Beck je torej dosegel svoj smoter, in njegovo ime ostane tesno spojeno z novo politično in parlamentarno ero v Avstriji. Nikdar več ne bomo volili v državni zbor po starem zistemu Schmerlingovem, in volitev na podlagi principa zastopstva interesov ne bo več! S temi besedami je markantno označena zgodovinsko-važna evolucija, ki se vrši v tem času v političnem in ustavnem življenju Avstrije.

* **Iz višav.** Grof Goluchowsky je torej padel. Njegova vnanja politika je težko bremenila na balkanskih narodih, kakor piše „Novi Vek“, glasilo bolgarske vlade. — Na njegovo mesto je poklical cesar barona Aehrenthala, avstro-ogrškega poslanika v Petrogradu. Prej grof — zdaj baron, demokratskega ni torej nič v takih politikih. In to je slabo! — Državni vojni minister general Pitreich je podal svojo demisijo, ki jo je cesar sprejel. Njegov naslednik je general Schönaich, minister avstrijske deželne brambe.

* **Učite se češčine!** Nemški ljudski svet na Češkem svetuje nemškimi dijakom, naj potujejo v počitnicah po čeških krajih, da se nauče češčine. Tako bodo pozneje lahko izpodirali Čeha iz javnih služb. Učenje češčine je priporočal nemškimi dijakom tudi poslanec Wastian na shodu v Ljutomeru.

* „Slavia“, na Dunaju izhajajoč češki list, ostro napada češke poslance, češ, da so se izpremenili iz rjovečih levov v pohlevne konjičke. Mladočehom se v domovini majajo tla. Te zavestnike klerikalnih Slovencev čaka — poraz, torej zaslužno plačilo.

* **Italijani in Slovani.** Društvo „Dante Alighieri“ je nedavno imelo svoj 17. kongres, kjer je izkazalo 200.000 lir bilance. Zborovalci so izjavili, da ne bodo podpirali teženj, ki preté kršiti trozvezne pogodbe. Tudi ne bo društvo gojilo sovražstva med Italijani in Hrvati v avstrijskem Primorju. Podpiralo pa bo z vso odločnostjo avstrijske Italijane v kulturni borbi proti Slovanom.

* **Srbija.** V skupščini je naprednjak Marinković grajal vlado zaradi nje postopanja v carinski vojni z Avstro-Ogrsko. Po

prizadevanju starih in mladih radikalec je skupščina izrekla vladi zaupnico. Vlada je ukrenila vse mogoče, da dobi nova izvozna pota za srbske pridelke. Skrbela bo tudi, da izpolni železniške zveze in parobrodne zveze po Dunavu do Črnega morja. Tako omogoči izvoz in uvoz na vse strani.

* **Bolgarija.** Letošnji proračun bo za 10 do 12 milijonov levov višji nego lanski. Večina tega poviška, okolo 10 milijonov, pojde za vojsko. Vlada je za to povišanje že prej pripravila javno mnenje, ko je govorila vsa Evropa, da je vojska s Turčijo skoro neizogibna.

* **Novo francosko ministrstvo** je sestavil Clemenceau, ki je prevzel predsedstvo in notranje zadeve. Clemenceau je po prepričanju socialist in po poklicu časninar. Naučni minister je Briand. Vojni minister je Picquart, ki je znan iz Dreyfusovega procesa. Ministrstvo za javna dela je prevzel Viviani, bivši socialni dekrat. Zunanji minister Pichon je sovražnik trozveze. Drugi ministri so manj znameniti. Clemenceaujev kabinet se bo naslanjati na zbornici na socialiste in radikalec.

* **Na severu.** Angleški parlament je začel 23. pret. mes. jesensko zasedanje. — Norveški kralj je 22. pret. mes. otvoril storting. Poudarjal je, da vladajo z vsemi državami povoljni odnošaji. Gmotne razmere v državi se boljšajo.

* **Vlada in poljedelstvo.** Poljedelsko ministrstvo zahteva samo za svoje uradne potrebe 1,702 056 K. — Za poljedelsko šolstvo se izda leta 1907 malo, samo 726.430 kron. Za pospeševanje poljedelskega in gospodarskega pouka se izda 1,368 000, torej samo za 13.000 kron več kakor l. 1906.

* **V proračunu za 1907. je izkazanih za 10,093.020 kron več užitnin** nego za 1906., od teh 10 milijonov znaša povišek užitnine od sladkorja 6,400.000 kron od piva 1,600.000 kron. — Kakor je videti, avstrijska vlada ne zna drugega, nego valiti ogromne davke na najnujnejša živila in konsumne predmete kakor sladkor, pivo, petrolej itd. Skrajni čas, da se naš davčni sistem radikalno reformuje in da se tudi pri nas uvede progresivni dohodninski davek, da se primerno obdači velike dohodke in da se ne tlači in ne izžema vedno le delavcev vseh kategorij, ki tako in tako že ne morejo več živeti. To bo ena najvažnejših nalog novega demokratiškega parlamenta.

* **Rusija.** Vlada in stranke se pripravljajo na bližajočo se volitve. Vlada si pomaga s tem, da je mnogo revolucionarcev ali tudi samo sebi neljubih ljudi pregnala, zaprla ali dela pod obtožbo, da se jih tako iznebi za volilno dobo. Koliko ji to pomaga, pokaže izid volitev. Zgodilo se bo, da bodo ta nasilstva naprednim in revolucionarnim strankam več koristila kakor pa škodovala. — Predsednik ministrskega sveta je razposlal guvernerjem okrožno brzojavko, da naj čimprej sestavijo imenik oseb, ki imajo volilno pravico za državno dumo. Volilni imenik je treba priobčiti do 3. decembra t. l. — Car je izdal ukaz, ki priznava vsem ruskim kmetom brez razlike narodnosti, izvzemši sibirski tuja plemena, pravico, vstopiti v državne službe. Sedaj so enakopravni z drugimi stanovci. Odpravi se tudi določba, ki izključuje kmeta, ki vstopi v višje šole ali v državno službo, iz kmetiške občine. Kmetje si smejo izbirati stanovanje in sedež, kjer hočejo, in dobe potne liste brez obrokov. Ukaz tudi odpravlja davek na osebo ter posebne določbe o razdelitvi rodovinskega imetja in zapuščine.

Vestnik.

Osebnosti na Goriškem. Josip Semolič je imenovan za definitivnega učitelja 2. razreda v Čadrg-Zalazu, Josip Prijatelj za def. nadučitelja 2. razreda na Grahovem, Ferdinand Gabršček za def. učitelja 2. razreda v Kalu, Josip Kenda za def. učitelja in šolskega vodjo 1. razreda v Ljubinj, Stefan Firm za def. učitelja 2. razreda v Logju-Robidiščah, Franc Peternel za def. učitelja 2. razreda v Šebreljah, Ivan Trebše za def. nadučitelja 1. razreda v Sedlem, Fr. Kokole za def. nadučitelja 2. razreda v Podbrdu, Karolina Pavšičeva za def. učiteljico 2. razreda v Podmelcu, Berta Pavličkova za def. učiteljico 3. razreda v Boven, Matilda Boltarjeva za def. učiteljico 2. razreda v Podbrdu in Rafael Fajgelj za def. učitelja 2. razreda v Spodnji Tribuši.

Gosp. Fran Orožen, profesor na ljubljanskem učiteljskem, je pomaknjen v VII. činovni razred. Čestitamo!

Poročil se je tovariš Egidij Čeh, učitelj v Slivju, z gdč. Štefanko Kljunovo, učiteljico v Hrušici. Čestitamo!

Uradna učiteljska skupščina za litijski okraj se vrši dne 12. junija 1907 v Višnji gori.

Nekoliko nasvetov materi, ki ima dojenčka, je dal neki monakovski zdravnik v teh nastopnih 19 točkah: 1. Doji svoje dete sama, to mu koristi vse njegovo življenje. 2. Doji svoje dete vedno sama, to lahko storiš, ako si potrpežljiva. Ako nimaš dovolj mleka, daj detetu še stekleničico. 3. Doji dete sama in ne daj se od tega odvrniti od svoje okolice z nesmiselnimi opazkami. 4. Doji dete sama, zakaj s tem čuvaš svoje prsi od bolezni in prerane starosti. 5. Ko dojiš dete, pij in jej vse, kar ti gre v slast; kar ne škodi tebi, ne škodi ni otroku. 6. Ako pa moraš iz kakega vzroka hraniti dete s kravjim mlekom, tedaj vprašaj zdravnika. 7. Mleko mora biti sveže, a ko ga skuhaš, ga treba shraniti na čistem mestu v čisti posodi. 8. Ne hrani svojega deteta preveč, to mu prav tako škodi, kakor če si mu dala premalo ali preredko. 9. Ako dete joče, ni vedno lačno. 10. Dete bodi vedno čisto in suho. 11. Ne veruj tistim, ki pravijo, da ti je otrok obolel zaradi zob. Od zob ne oboli; dete je za čas, ko dobiva zobe, bolno iz drugih vzrokov. 12. Vedno pojdi k zdravniku ob pravem času, da ti otroka pregleda, ako boleha.

Profesor dr. Friderik Hesse, ravnatelj zobozdravniškega zavoda na vseučilišču v Lipskem, se je ustrelil.

Vztrajnost. Gosp. Anton Munda, doma iz Št. Jurja ob Ščavnici, je sedaj nastavljen kot prvi kapelnik v Dancerjevem orfeju na Dunaju. Gospod Munda je bil učitelj v Št. Jurju ob južni železnici in v Celju, kjer je ustanovil „Narodno godbo“. Dobil je dopust ter odšel na Dunaj, kjer je štiri leta študiral na konservatoriju. Napravil je tudi izpit za učitelja glasbe na srednjih šolah. Učiteljstvu je pa dal slovo in odšel v Berlin, kjer je izpolnjeval svoje znanje in živel ob instrukcijah. Potem je bil operetni dirigent v Haaburgu pri Hamburgu, nato kapelnik gledališča v Halberstadtu in v Znojmu. Kakor čujemo, ima pripravljeno večje glasbeno delo, ki ga bodo izvajali na Dunaju. Ker je g. Munda še mlad, se lahko dokoplje do lepe bodočnosti in do lažjega kruha, nego so mu ga rezali prej kot učitelju.

V Radečah pri Zidanem mostu grade novo šolsko poslopje, ki bo skoraj dozidano.

Iz seje e. k. okr. šol. sveta za goriško okolico. Uradna naznanila se vzemo na znanje. Sklene se odpreti s 1. novembrom t. l. novo ustanovljeno šolo v Dolu pri Opatjemselu. Prov. voditeljem te šole se imenuje izpr. uč. kandidat g. Faganelj Anton; žen. ročna dela bo poučevala potovalna učiteljica ž. r. d. gdč. Filipič Josipina. Okrajni šolski svet zavrne z večino glasov prošnje treh nadučiteljev za peto, oziroma četrto petletnico (Tolminski in gradiščanski okr. šol. svet tolmariča tozadevni paragraf novega zakona v prilog učiteljstvu; tudi deželni šol. svet je rešil utok proti enakemu sklepu goriškega mestnega šol. sveta v prilog učiteljstvu.) Proti sklepu se učiteljstvo pritoži. Dovolje se razne naprave in poprave pri šol. hišah ter likvidirajo računi za že dovršene. Dovolji se enemu učitelju predajem 200 K in podpora učiteljski kandidatini.

Vzpored okrajni učiteljski skupščini za Goriško, ki bo v sredo dne 21. novembra 1906. ob 9 uri predp. v telovadni dvorani e. kr. ženskega učiteljskega v Gorici. 1. Uradna naznanila. 2. Opazke e. kr. okrajnega šol. nadzornika. 3. Kako bi bilo mogoče doseči, da bi odgovarjali šolski vrti določbam § 13. dokončnega šol. in učnega reda. — Predava nadučitelj Peter Medvešček. 4. Ali je pregled naših podrobnih učnih načrtov potreben in sedaj priporočljiv ter izvedljiv? a) V pritrilnem slučaju naj se predlaga, kako in kdaj naj bi se pregled izvršil. b) V nikalnem slučaju naj se navedejo predpogoji, ki bi se morali pred pregledom izvršiti. Predava nadučitelj Alojzij Verč. 5. Mnenje konference o ureditvi velikih počitnic v smislu določeb § 54. dokončnega šol. in učnega reda. — Predavajo nadučitelj Avgust Poberaj in Andrej Tomazič ter učitelj Franc Leban. 6. Kakšne stare tiskovine naj bi se obdržale ali izpremenile, katere nove vpeljale? — Poroča nadučitelj Franc Sternad. 7. Načrt notranjega šolskega reda za učence v smislu § 86. dok. šol. in uč. reda. — Poroča nadučitelj Ivan Zorn.